

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

80. An si quis ex rebus prohibitis à lege extrabat in graui quantitate, licet
damnum graue ex tali facto non proueniat Reipublicæ,, peccet mortaliter?
Et explanatur, ex qua mercium exportatione ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

RESOL. LXXVIII.

An lex penalís ipso facto poenam inferens obliget non solum in conscientia, sed etiam delinquens teneatur illam poenam soluere ante iudicis sententiam?

Et pro praxi queritur, an qui est causa, ne quis condemnatur ad poenam iustam impositam à lege, teneatur poenam restituere ei, cui esset applicanda: ut si Fiscus non accuserit iudex non condemnet; si custos sylvarum, & civitatum non manifestet crimina; & si testis, & reus iuridicè interrogatus crimen neget, &c.

Et an hoc procedat in penis, quæ in testamentis apponuntur, ut si femina caste vivat, &c.

Et an poena conventionalis apposta in aliquo contractu sit ante iudicis sententiam soluenda? Ex part. 1. tr. 10. Ref. 21.

Sup. hoc pro parte sup. in Ref. 4. §. ult. & in Ref. 35. & 36. & in aliis eadem notationum pro quæst. §. 1. S. Vppono, duplicem esse poenam: vnam, quæ aliquam actionem hominis executionem requirit: alteram, quæ non requirit talem executionem; sed in sola passione, vel privatione consistit, qualis est poena inhabilitatis, excommunicationis, privationis vocis activæ, &c. Hoc supposito, dico, reum non teneri, ante sententiam declaratoriam, soluere poenam, quæ non potest mandari executioni absque hominis declaratio- ne, & sententia, nisi clarè appareat talem esse Legislatoris intentionem, ut velit, reum poenam illam lubicè ante iudicis sententiam, Ita communiter Doctores. Layman in Theol. mor. tr. 4. c. 15. n. 3. & alij penes ipsum cum Maldero in part. 2. q. 96. art. 4. membr. 4. ex quibus resoluam multos casus: sed, quia non sunt ita in praxi occurrentes, paucos de illis attingam, qui sapientiè occurrere solent.

2. Idèò quero, an, qui est causa, ne quis condemnatur ad poenam iustam impositam à lege, teneatur poenam restituere ei, cui esset applicanda: ut, si Fiscus non accuset; vel, si iudex non condemnet ad poenam lege præscriptam; si custodes sylvarum civitatum non manifestent crimina, propter quæ esset imponenda poena pecuniaria, si testis, vel reus iuridicè interrogatus crimen neget, ex cuius manifestatione condemnaretur ad & in Ref. 2. à multam pecuniariam, &c. Respondeo negativè: & ita §. Tertio iudocet Granado in part. 2. contr. 7. tr. 3. part. 1. disput. 13. sect. 2. nu. 8. Vasquez in part. 2. tom. 2. disput. 168. cap. 4. num. 30. Salas de legibus, disp. 13. sect. 8. n. 105. & Lessius lib. 2. cap. 13. dub. 10. num. 72. & 73. Emmanuel Sà verb. restitutio, num. 46. & verbo poena, n. 14. & alij penes ipsos: quia poena non debetur ante iudicis condemnationem. Quæ quidem opinio est multum notanda: nam ex illa excusantur non pauci ab onere restitutionis; quia, ut dixi, non desunt viri docti, qui contrariam sententiam amplexi sunt, & onus restitutionis supradictis imponunt: sed nostra opinio probabilis est, & tutata in praxi. Notandum est tamen, supradictam doctrinam non procedere in penis, quæ in testamentis apponuntur: & sic femina, cui relictum est legatum, si caste vivat: non potest legatum recipere, si vitam turpiter traducat: nam huiusmodi poenæ potius dicuntur legati conditiones, quàm poenæ. Ita Doctores citati.

3. Secundo quero, an poena conventionalis apposta in aliquo contractu, sit ante iudicis sententiam soluenda? Negativè respondeo cum Lessio lib. 2. cap. 20. dub. 15. num. 136. Sanchez de matrimonio, tom. 1. lib. 1. c. 24. num. 4. Vasquez in part. 2. tom. 2. disput. 173. cap. 1. n. 2. & 3. & alij apud ipsos, quidquid in contrarium asserat Molina tom. 2. tract. 2. disp. 317. num. 3. Reginaldus tom. 2. lib. 25. cap. 12. num. 228. Rebilius part. 2. lib. 8. q. 9. num. 6. & alij.

Sup. hoc infra in tr. 8. Ref. 33. & c.

Sup. hoc infra in fin. Ref. 107. & inferius in tr. 1. Ref. 25. in princ.

RESOL. LXXIX.

An lex penalís ex identitate rationis sit extendenda ad alios casus? Ex p. 1. tr. 10. Ref. 26.

§. 1. Affirmativè videtur respondendum, maximè si in ea sit ratio illa expressa, & si lex illa sit lata in animæ fauorem ad vitanda peccata: & ita ex multis notavit Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 42. n. 4. & ex parte Sà verbo Lex, n. 9. & alij.

2. Sed contrariam sententiam sustinendam esse potest, quam docet Salas de legibus, tract. 14. disp. 21. sect. 13. num. 29. in fin. Portell. in addit. ad dubia regul. verbo Lex, n. 13. vbi sic asserit: [Iuxta communioem sententiam nunquam poena vnius legis, & vnius casus est extendenda ad casum alium, etiam si in hoc secundo casu concurrat eadem ratio, vel maior ratio, seu maior malitia ipsius actus.] Ita ille: & ita etiam docet Ioannes Valerius in differ. viri, & fori, verbo Lex, differ. 5. n. 2. Bonacina de leg. disput. 1. q. 1. punct. 8. n. 23. qui citat Sayrum, Suarez, & alios.

3. Vnde ex his apparet, quòd ante Bullam Gregorij X v. f. Confessarius sollicitaret puerum, non erat denunciandus: quia Bullæ aliorum Pontificum erant lata contra sollicitantes feminas. Item, Bulla Gregorij XII I. contra Clericos Sodomitas, non extenditur contra Clericum abutentem femina in vase præposito. Limitatur hæc sententia à Bonacina, & Valerio, in correlatiuis: & idèò in casum reseratum sodomie incurrit, tam agens; quàm patiens.

RESOL. LXXX.

An si quis ex rebus prohibitis à lege extrahat in gravi quantitate, licet damnum graue ex tali facto non proveniat Reipublica, peccet mortaliter?

Et explanatur, ex qua mercium exportatione censeri graue damnum Reipublica facere? Ex p. 3. tr. 6. & Mil. 2. Ref. 90.

§. 1. Verbi gratia, lex prohibet ne arma, neque pecuniæ, aut alia mercès ex Regno extrahatur, vel ne triticum coactum vendatur, queritur an si in gravi quantitate hæc fiant ab aliquo, peccet lethaliter, quamvis damnum graue ex tali asportatione Reipublicæ non sequatur. Et affirmatiuum sententiam tenet Sanchez in summa, tom. 1. lib. 1. cap. 4. num. 8. & alij, quia in tali casu non debet spectari quale damnum sequatur vno contraveniente, sed quale si à multis, & communiter fiat. Deinde aliàs finis legis frustraretur, nam nullus de supradictis rebus tantam quantitatem extrahit, ut ex tali facto ingens damnum Reipublicæ sequatur: Ergo, &c.

2. His tamen non obstantibus nouissimè contrariam sententiam docet Castrus Palaus in opere moralis, tom. 1. tr. 2. disp. 2. punct. 7. num. 6. vbi sic ait. Existimo exportationem mercium, diuitiarum, armorum, & similibus ex ciuitate, tunc solum peccatum mortale esse, quando ex tali asportatione ciuitas damnum graue pateretur; quia tota ratio huius prohibitionis, ut suppono, est vitatio damni Reipublicæ: ergo dum Reipublica grauitè non damnificatur, non peccatur grauitè aduersus huiusmodi prohibitionem. Secundo sequeretur, ex opposita sententia asportare quantitatem de se sufficentem ad furtum, esse peccatum mortale aduersus hanc legem, quod videtur ridiculum; quia illa quantitas de se grauis est, & si passim, & communiter à multis asportaretur, non est dubium ciuitatem fore accepturam graue damnum; ergo peccaretur grauitè aduersus

Sup. doctina in §. 1. & 2. huius Ref. in to. 1. tr. 5. & lata doctrina Ref. 62. §. 1. cutim in fi. nec in to. 3. tr. 1. R. 90 §. 2. & vlt. & ibi in tr. 3. R. 34. ad med. & ibid. in tr. 9. ex R. 35 §. 1. & in R. 35 §. 2. de: & iterum ibi in tr. 10. ex Ref. 122. §. 2. ad med. & in dium, & in Ref. vide §. nec obstat primo: pauld post incipit: & in to. 9. tr. 1. ex Ref. 128. §. 1. ex Ref. 128. & ibi in tr. 7. R. 99. §. 1. ex Ref. 128. & in Ref. 1. not. seq. Et pro contento in hoc §. vlt. huius Ref. in to. 5. tr. 9. ex doctina Ref. 78. lege §. 1. & 2. & in to. 1. tr. 3. R. 58.

uerstus hanc legem. Sed si iniquitas, ex qua mercium exportatione conseberis damnum graue Reipublicæ facere. Castris ubi supra, existimat, regulariter loquendo, centum aureos, vel merces illius valoris, seu arma decem militum, esse grauem materiam, ex qua damnum Reipublica pati posset, secus in minori quantitate, nisi forte Reipublica oppressa esset ab inimicis. Hæc omnia Castrus Palaus, quæ sunt valde notanda, & multo scrupulos sedabunt.

RESOL. LXXXI.

An paritas materia excuset a lege prohibente, ne extrahatur aliquid à Regno? Ex p. j. tr. 5. Ref. 49.

Negatiuam sententiam contra me nouissimè docet Merolla to. 2. disp. 4. c. 3. dub. 85. n. 242. existimat enim non esse opus ut fractio legis ex se valde vitiosa Reipublicæ, sit mortalis, sequi ingens damnum ex illa fractione particulari, sed satis esse quantitatem in se magnam esse: quod optimè docet Victoria in tr. de potestate ciuili, n. 9. ubi ait mortalem esse extractionem pecuniæ à Regno contra legem, quamuis vna extractio parum noceat, quia, inquit, non spectatur quale damnum sequatur vno contraueniente, sed quale sit à multis, vel communiter fiat: & confirmatur, quia aliis finis legis frustraretur, nunquam enim quislibet tantam quantitatem extrahit, vt ex ea sola ingens Reipublicæ damnum sequatur.

2. Sed ego non discedo à sententia, quam docui, & præter Castrum Palaum nunc adduco Granadum in part. 2. controuers. 7. tr. 3. part. 1. disp. 4. n. 19. ubi sic ait. Obligant sub mortali leges, quibus prohibetur extrahi à Regno aurum, argentum, equos, & triticum, quia transgressoribus infligitur poena mortis, aut confiscationis omnium bonorum. Notant tamen, & meritò, docti recentiores, quando ex prædicta extractione non sequeretur detrimentum, aut certè tam exiguum, vt solutione poenæ compensaretur, non fore peccatum mortale eas leges violare. Ita ille.

RESOL. LXXXII.

An licitum sit, amissa aliqua vera, & legitima scriptura aliam similem conficere, quod à lege seuerè prohibetur? Ex p. j. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 56.

Videtur prima facie respondendum affirmatiuè, quia nemini ea re iniuria inferitur, & sic licet docuit Emmanuel Saë versus falsarius, n. 2. Verùm contrariam sententiam docent Couarruias var. resol. lib. 1. c. 2. n. 2. Tannerus in 2. 2. disp. 4. q. 6. dub. 12. nu. 332. Emmanuel Saë expurgatus, & Paulus Layman in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tr. 3. part. 1. cap. 4. num. 4. ubi docet huiusmodi falsificationes esse Reipublicæ perniciosas, quomobrem à legibus seuerè prohibentur, & cum prohibito iusta sit, in conscientia obligat. Nec valet ratio in contrarium adducta, quia quamuis per tales falsificationes non violetur particularis iustitia, quia nemini ius suum læditur, & idè neque restituendi obligatio aliqua oritur; attamen peccatur contra veritatis virtutem, & quidem cum Reipublicæ perniciè; graue etenim est publicorum instrumentorum conficiendorum, etiam alio quouis damno secluso, ius sibi vendere. Vide etiam additiones ad Summa Syluestri. verb. Falsarius in fin. In quibus pro hac sententia citatur etiam Nauare. Igitur illicitum erit, & peccatum mortale, amissa scriptura de hereditate, nobilitate, debito, &c. aliam similem fingere; vel conuenio de pecunia, v. g. mutuò accepta quam legitime soluerat, factæ solu-

tionis falsum instrumentum producere. Quæ omnia valde notentur, quia passim hic casus solet accidere, & in illo plures decipiuntur.

RESOL. LXXXIII.

An qui mutat scripturam in aliqua re, qua tamen innuitur veritati, sit Falsarius?

Et notatur, quod qui corrigat literas iuxta mentem Pontificis, non est falsarius, nec incurrit excommunicationem Bullæ Cœnæ, vt v. g. si dicatur in supplicatione Petro Panormitano, & Notarius scripsit Petro Neapolitano, vel se exprimat quatuor gradus consanguinitatis, & apposerit affinitatis.

Idem est de illo, qui corrigat literas iuxta mentem Episcopi, & supplicationem factam illi.

Et tandem queritur, an sit licitum, amissa vera scriptura aliam similem fingere? Ex p. j. tr. 14. & Misc. 2. Ref. 40.

Hic casus est frequentissimus, & negatiuè aliqui respondent, quia ex l. cum filius, §. heres meus, ff. de legat. 2. illud non potest dici falsum, quod inuatur primordio veritatis. Et ita docet Iul. Clar. lib. 4. §. falsum, n. 34. Grammatic. in voto 26. n. 12. Crauetta cons. 46. n. 8. Corneus cons. 26. n. 15. Alciatus cons. 461. n. 6. & Menoch. de presump. lib. 5. presump. 20. n. 53. cum aliis.

Ex quibus inferit Gyptius tr. de cash. reseru. cap. 13. cas. 7. n. 7. quòd si testis subscripsit se in apocha, si postea ea perdat, & alia conficiatur, in qua de nouo confecta fiat subscriptio illius testis nomine, in tali casu, etsi re vera in hac secūda non se subscripserit ille testis, nihilominus subscribens non dicitur falsarius, quia illa subscriptio inuatur primordio veritatis: nam aliàs re vera in apocha eiusdem tenoris se subscripsit. Idem etiam ait, quòd si, v. g. Titius mutuauit Caio centum pecunia numerata, & est que de tali mutuo rogatus Notarius Seius, qui dum fecit instrumentum de præfato mutuo, non apposuit pecunia numerata, si postea præfatus Notarius mutet sententiam, & apponat pecunia numerata, talis etsi mutet veritatem narrationis factæ in instrumento, non tamen diceretur falsarius, quia quod agit, inuatur primordio veritatis. Ita Gyptius.

2. Faciunt etiam pro confirmatione supradictæ doctrinæ Bellochius in Theol. mor. p. 2. q. 9. n. 113. & Capellanilla de cas. reseru. cas. 17. q. 2. asserentes quòd si, v. g. porrexit aliquam supplicationem Episcopo, qua petebat sibi dari licentiam excipiendi confessiones, & simul absoluedi à reseruatis in foro conscientiæ, & vtrumque concedit Episcopus, non exprimitur autem in literis eius nisi facultas excipiendi confessiones, non erit talis falsarius si ascribat, & absoluedi à reseruatis, prout petebat in sua supplicatione signata. Ex quibus posset aliquis argumentari (sed an probabiliter iudicent alij) contra id, quod docet Nald. in summ. verb. Scriptura. n. 7. & nos etiam statuimus cum aliis Doctoribus in 3. p. tr. 6. ref. 56. nempe illicitum esse, amissa vera scriptura aliam consimilem fingere.

3. Notandum est etiam hic obiter contra Soufam in Bull. Cœn. c. 7. disp. 42. n. 8. Suar. de cens. disp. 21. sect. 2. n. 47. vers. Alio modo. Alterum, & alios, quòd qui corrigat literas iuxta mentem Pontificis, non est falsarius, neque incurrit excommunicationem Bullæ Cœnæ; vt si, v. g. dicebatur in supplicatione, Petro Panormitano, & Notarius scripsit, Petro Neapolitano, vel in supplicatione exprimebatur quartus gradus consanguinitatis, & Notarius apposerit affinitatis, tunc enim corrigens iuxta supplicationem non est falsarius, neque in aliquam censuram incurrit, quia talis mutatio innititur veritati. Ita probabiliter in Bullæ Cœnæ disp. 1. q. 7. punct. 2. n. 7. ubi citat pro hac sententia Duard. Sayr. Reginald. Vgolin. & Gambarupt. quibus ego addo Nald. in summ. v. Falsum. n. 4.

RESOL.

Quod hoc in tom 5. tr. 1. lege doctinam ref.

Que hic est Ref. antecessens, &c.

Et pro contento in hoc 5. latè in to. 5. tr. 1. Ref. 37. & in alia eius not.